

Verantwoorde start Omgevingswet

Position Paper provincies

Op 21 december organiseert u een deskundigenbijeenkomst over de invoering van de Omgevingswet in de Eerste Kamer. Namens de provincies zullen Anneke Knol en Cora Smelik hieraan deelnemen.

Provincies omarmen de Omgevingswet

De provincies staan achter de Omgevingswet en de geplande inwerkingtreding op 1 juli 2022. De samenhangende aanpak en het instrumentarium van de Omgevingswet helpen bij het gezamenlijk aanpakken van de grote opgaven in de leefomgeving. Denk aan de woningbouwopgave, de energietransitie, klimaatadaptatie en de bescherming van onze natuur. De provincies hebben de nieuwe manier van werken in de geest van de Omgevingswet omarmd en werken al vanaf 2015 aan de invoering. Dit heeft nu al tot verbeteringen geleid in de werkwijze van onze organisaties en medewerkers. Provincies zetten graag de volgende stap: het in gebruik nemen van het juridische en digitale instrumentarium. Wederom uitstel is voor geen van de betrokkenen, die al jaren met hart en ziel aan de invoering werken, een aantrekkelijk perspectief. Tegelijkertijd verbinden we vanuit diezelfde betrokkenheid daar wel de voorwaarden aan dat de (digitale) dienstverlening verantwoord is ingericht en ook na invoering wordt doorontwikkeld. Voor verantwoorde inwerkingtreding is er voldoende oefen- en inregeltijd nodig voor het ontwikkelen van goede, en waar nodig interbestuurlijk afgestemde, inhoud voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Verwachtingen managen ten aanzien van dienstverlening op 1 juli 2022

De invoering van de Omgevingswet is een complexe operatie die de afgelopen jaren meer tijd heeft gekost dan we in 2015 bij de ondertekening van het bestuursakkoord hadden voorzien. Allereerst heeft het wetgevingstraject tot uitstel geleid, waarna vervolgens meer tijd nodig was voor voltooiing van het Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening (DSO-LV). Wij constateren dat er op dit moment een proces is ingericht om bestaande en nog opkomende knelpunten met elkaar op te lossen. We constateren echter ook dat de vraagstukken complex zijn en oplossingen tijd kosten. Dit betekent dat op 1 juli 2022 nog niet alles af is en perfect werkt, met als gevolg dat de dienstverlening aan inwoners en bedrijven tijdelijk minder zal zijn. De minister sprak in haar brief over een tijdelijke dip in de dienstverlening. Dit is inherent aan een grote en complexe transitie als deze maar vinden wij alleen acceptabel als de risico's beheersbaar zijn. Onder acceptabel verstaan wij dat we accepteren dat we als bevoegd gezag tijdelijk wat extra inspanningen moeten doen om de dienstverlening op basisniveau te houden en initiatiefnemers en inwoners te informeren over processen. Randvoorwaarde hierbij is wel dat de gebiedsontwikkeling onverstoord doorgang moet kunnen vinden. Dit gezien de uitdagingen waar we voor staan in het ruimtelijk domein. Verstoring als gevolg van de invoering van de Omgevingswet is niet acceptabel. Initiatieven moeten uitgevoerd kunnen worden en vergunningen (tijdig) verleend. Provincies stellen voor in de communicatie zorgvuldig te zijn over wat initiatiefnemers bij

inwerkingtreding kunnen verwachten. De ambities *eenvoudig beter en sneller* streven we met elkaar na, maar zullen nog niet meteen worden bereikt.

Tijdige duidelijkheid inwerkingtreding noodzakelijk

De provincies hebben behoefte aan duidelijkheid over de inwerkingtredingsdatum. Wij maken stappen in het realiseren van de instrumentenmix en de bijbehorende digitale ondersteuning. Om richting de inwerkingtreding de benodigde extra stappen te kunnen zetten, rekening houdend met doorlooptijd voor besluitvorming en inregeltijd, moeten provincies hun energie kunnen focussen en zich aanpassen aan het regime waarbinnen ze hun plannen opstellen; de Omgevingswet of de huidige regelgeving. Wij begrijpen dat de Kamers hierin een eigen verantwoordelijkheid hebben en afweging in maken. Maar om verantwoord van start te kunnen gaan is duidelijkheid over inwerkingtreding voor **1 maart 2022** onontbeerlijk. Wij vragen de Kamers dit mee te nemen in hun overwegingen.

Voldoende oefen- en inregeltijd nodig voor verantwoorde inwerkingtreding

De provincies constateren dat er de afgelopen periode vooruitgang geboekt is in het DSO en dat we gezamenlijk knelpunten aanpakken. Tegelijkertijd zien we ook dat er nog veel moet gebeuren. We constateren dat we tijd ingeleverd hebben ten opzichte van de zes maanden netto oefentijd, waarvan we in mei 2021 gezamenlijk hebben vastgesteld dat deze tijd minimaal nodig is om processen in te regelen. Dit zal effect hebben op de dienstverlening. Nog meer tijd verliezen, doordat het DSO niet tijdig gereed is en als gevolg daarvan ook de decentrale software niet, gaat ten koste van verantwoorde inwerkingtreding.

In het werkend krijgen van het stelsel zijn verschillende fases te onderscheiden:

- 1) technisch testen door DSO-LV en softwareleveranciers;
- 2) oefenen met kleine proefplannen door decentrale overheden;
- 3) oefenen met realistische content; en
- 4) interbestuurlijk oefenen.

Deze fases vormen samen een treintje. Daarnaast is er een functioneel 'treintje'. Dit betekent dat we eerst een volledige en geannoteerde omgevingsverordening in het DSO publiceren, alvorens we de vergunningscheck en indieningsvereisten, nodig voor de vergunningverlening, operationeel kunnen maken. En als dat klaar is kan ook pas definitief de interbestuurlijke afstemming worden ingericht van bijvoorbeeld omgevingsdocumenten en toepasbare regels.

De provincies hebben de eerste stap van het functionele treintje tot op heden niet kunnen zetten door problemen met het laden van complete en realistische verordeningen in het DSO, inclusief complexe geometrieën. Dit betekent dat provincies de hierboven genoemde navolgende stappen ook niet, of slechts beperkt, hebben kunnen zetten. Om na 1 juli 2022 als provincies geconsolideerd beleid te kunnen voeren, is het van belang dat de functie voor het muteren van plannen geïmplementeerd is. Tot op heden is deze functie nog niet getest en beproefd. Ook hebben provincies andere instrumenten, zoals het projectbesluit en het programma, nog niet kunnen beproeven in het digitale stelsel.

Vinger aan de pols blijft nodig

Om de Omgevingswet per 1 juli 2022 verantwoord inwerking te laten treden is het voor de provincies nodig dat we uiterlijk 31 januari 2022 kunnen vaststellen dat we realistische content kunnen inregelen en de omgevingsdocumenten (o.a. verordening, visie en voorbereidingsbesluit) voor provincies kunnen publiceren. Daarnaast moet de stabiliteit en performance van het DSO met deze content op orde zijn. Verder moeten we kunnen constateren dat muteren dan functioneel werkt en dat we de garantie krijgen dat de decentrale content van het DSO tot 1 juli 2022 niet opnieuw uit het stelsel wordt verwijderd. Tenslotte moeten we ongehinderd

kunnen oefenen. Dat betekent dat er voor het DSO-LV de al lang door provincies gevraagde, verschillende oefen-, test- en acceptatieomgevingen gerealiseerd moeten zijn. Zo kunnen DSO-LV en softwareleveranciers technisch testen in een omgeving separaat van de omgeving waarin de decentrale overheden oefenen en voorbereidingen treffen voor het vullen van het DSO met realistische inhoud. Op dit moment vindt dit allemaal in één omgeving plaats waardoor alle partijen worden gehinderd in hun ontwikkeling.

De gezamenlijke provincies constateren dat de afgelopen jaren een goede en effectieve samenwerking is ontstaan met de andere Koepels, leveranciers en het ministerie van BZK. We houden gezamenlijk vinger aan de pols en lossen vraagstukken gezamenlijk op. Provincies vinden het van belang het huidige proces voort te zetten en de voortgang te blijven monitoren, omdat uit het steeds grootschaliger oefenen de komende periode nieuwe vraagstukken naar boven zullen komen. Vinger aan de pols houden kan wat de provincies betreft ook betekenen dat je op een gegeven moment gezamenlijk tot de conclusie komt dat verantwoorde inwerkingtreding op 1 juli 2022 niet mogelijk is. Een belangrijk moment hierbij is de constatering of we op 31 januari 2022 kunnen vaststellen dat er aan de hierboven genoemde basisvoorwaarden voldaan is.

Ook na 1 juli 2022 gezamenlijk door

Provincies willen graag van de Omgevingswet een succes maken. Op 1 juli 2022 plaatsen we daarom een komma, geen punt. Omdat we weten dat er kinderziekten zullen zijn en de dienstverlening tijdelijk minder is, willen we ook na 1 juli 2022 met het rijk en de andere decentrale overheden gezamenlijk op blijven trekken. Provincies vragen daarom voorzetting van het interbestuurlijke programma tot minimaal eind 2023. Het is ook een komma omdat we van start gaan met het minimaal benodigde niveau van DSO. De gezamenlijke provincies hebben de afgelopen jaren voortdurend benadrukt dat voor het succes van de Omgevingswet de realisatie van de, bestuurlijk meermalen herbevestigde, eindambitie van DSO uit het bestuursakkoord noodzakelijk is. Hiermee komt ook de relevante informatie, via de zogenoemde informatieproducten, in het stelsel. De realisatie van deze ambitie is essentieel voor het invullen van de beloftes van de Omgevingswet voor snellere en integrale besluitvorming. We roepen het nieuwe kabinet op voldoende middelen vrij te maken voor de continuering van de ondersteuning na 1 juli 2022 en de realisatie van de eindambitie van DSO. Wij vragen van de Kamers om deze oproep van de provincies aan het kabinet te ondersteunen.